

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Paramedik Eğitimi Paramedic Training in Turkish Republic of Northern Cyprus

Ufuk KAYA¹

¹Uzman, Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Lefkoşa KKTC
e posta: ufukbkaya91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0911-4886

Geliş tarihi/Received: 03.02.2021

Kabul tarihi/Accepted: 02.03.2021

Yayın tarihi/Online published: 15.06.2021

ÖZET

Dünyada paramedik eğitimi Amerika Birleşik Devletleri'nde başlamıştır. Türkiye'de ilk defa 1993 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde paramedik eğitimi başlamış ve ilk mezunlar 1995 yılında verilmiştir. Tüm Türkiye'de yıllar boyunca paramedik eğitimi veren üniversitelerin sayısı artmaya devam etmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilk paramedik eğitimi 2011 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesinde, İlk ve Acil Yardım programı adı ile başlamıştır. Bunu izleyen süreç içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde birçok üniversitede paramedik eğitimi genellikle İlk ve Acil Yardım programlarında vermeye başlanmıştır. Bölümde genel olarak üniversite ortak, alana yardımcı ve alan dersleri teorik ve pratik olarak verilmektedir. Bu makalede amaç, Kuzey Kıbrıs'ta paramedik eğitimi hakkında bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Paramedik, Kuzey Kıbrıs, Eğitim

ABSTRACT

Paramedic training in the world started in the United States of America. In 1993, for the first time in Turkey, paramedic training started at Dokuz Eylül University and in 1995 and the first graduates are given. The number of universities that all paramedic training in Turkey over the years has continued to increase. The first paramedic training in Turkish Republic of Northern Cyprus started in 2011 under the name of the First and Emergency Aid program within the Vocational School of Health Services of Near East University. In the following period, paramedic training has started to be given in First and Emergency Aid programs in many universities in Turkish Republic of Northern Cyprus. In the department, university common, auxiliary and field courses are given theoretically and practically. The aim of this article is to provide information about paramedic education in Northern Cyprus.

Keywords: Paramedic, North Cyprus, Education

GİRİŞ

Hastane öncesi alandan (olay yeri) başlayarak, ambulans içerisinde yapılan müdahalelerin devamında hastaneye ulaşıp hasta teslim edilinceye kadar geçen zaman diliminde, hasta ya da yaralıların yaşamsal bulgularını stabil hale getirmeye çalışan ve bunu devam ettiren, yetkisinde bulunan ilaçları uygulayıp, tıbbi malzemeleri kullanabilen, iki yıllık ön lisans diplomalı sağlık profesyonelleri Paramedik olarak adlandırılmaktadır (Gündüz, Arserim, Limoncu, Balcı, 2018; Can, Bayar, 2020; Güngör, Demirağ, 2020).

Paramedik mesleği Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) ortaya çıkmıştır. Çıkış nedeni ise ülkenin savaşlarda kazanmış olduğu tecrübelerden dolayı, sivil ölümlerin azaltılmaya çalışılmasıdır (Göllüce, Avan, Karsu, 2017). ABD'de ilk paramedik kursu 1977'de, ilk Acil Tıp Teknikeri kursu ise 1984 yılında verilmiştir. Birleşik Krallık'ta 1970'li yılların başından itibaren paramedikler görev almaya başlamışlardır (Balcı, 2020).

Türkiye'de ilk paramedik programı 1993 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde açılmıştır (Göllüce, Avan, Karsu, 2017; Şimşek, Günaydın, Gündüz, 2019). Bu bölüme başlamış olan öğrenciler, 1995 yılında 'Ambulans ve Acil Bakım Teknikeri' unvanı ile mezun olmuştur. Bunun ardından her geçen gün birçok üniversitede paramedik programlarının açılmasına devam edilmiştir. 2000'li yılların başı itibarıyla 10'lu rakamlardan ibaret olan program sayısı 2016 yılında yaklaşık 150 olmuştur. 2017 yılı verilerine göre; toplam kontenjan sayısı 10 binden fazla olan paramedik bölümü, 113 üniversite ve 174 programda devam etmektedir (Gündüz ve ark., 2018). Bölümün bu kadar yaygınlaşmasına rağmen halen daha standardizasyon çalışmaları devam etmekte ve

eksiklikler tartışılmaya devam etmektedir (Çelikli, 2016).

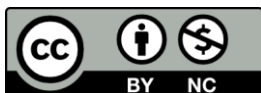
Dokuz Eylül Üniversitesi'nde programın açılmasını takiben, 1994 yılında Ege, bunun ardından da Atatürk, Pamukkale, Eskişehir Osmangazi, Çanakkale 18 Mart ve Samsun 19 Mayıs Üniversitelerinde programlar açılmıştır (Çelikli, 2016).

Paramedik programları iki yıl ve dört dönemden oluşmaktadır. Dört dönem içerisinde bölüm öğrencileri hem teorik hem de pratik dersler alıp, klinik uygulamalar (dönem ve mesleki) yapmakta ve staja (yaz stajı gibi) çıkmaktadırlar. Bu derslerde öğrencilere meslek bilinci, acil durumdaki hastanın değerlendirilmesi, sorunun hızlı bir şekilde saptanması ve bu soruna yönelik girişimlerin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi gibi beceriler kazandırılmaktadır (Yenal, Çelikli, 2013). Bu becerilerin kazandırılmasındaki en büyük amaç; hastane öncesi alandan başlayıp hastaneye ulaşıncaya kadar tüm kazanımların doğru uygulanmasını sağlayabilecek teknikerler yetiştirmektir (Güngör, Demirağ, 2020).

Kuzey Kıbrıs'ta birçok üniversitede de paramedik eğitimi, çeşitli programlarda başlamış ve devam etmektedir. Ancak literatürde Kuzey Kıbrıs'ta paramedik eğitiminin gelişimi ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu amaçla bu derlemede Kuzey Kıbrıs'ta paramedik eğitiminin gelişiminin aktarılması amaçlanmıştır.

Kuzey Kıbrıs'ta Paramedik Eğitimi

Kuzey Kıbrıs'ta ilk paramedik eğitimi 2011 yılında, Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) bünyesinde, İlk ve Acil Yardım programı adı altında Türkçe olarak başlamıştır. Bunu izleyen

yaklaşık 10 yıllık dönemde, paramedik eğitimi İlk ve Acil Yardım programı içerisinde, iki yıllık ön lisans programı olarak verilmeye devam etmektedir (YDÜ SHMYO, 2021). YDÜ'nün ardından 2012-2013 akademik yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde (DAÜ) İlk ve Acil Yardım Türkçe (iki yıllık) programında paramedik eğitimi başlamıştır (DAÜ, 2021).

Kuzey Kıbrıs'ta daha sonraki yıllarda Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ) (2014-2015 akademik yılı) (LAÜ, 2021), Girne Amerikan Üniversitesi (GAÜ) (GAÜ, 2021), Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde (UKÜ) de (UKÜ, 2021) paramedik eğitimi başlamıştır. Bu üniversiteler dışında Kıbrıs Batı (Kıbrıs Batı Üniversitesi, 2021) ve Girne Üniversitelerinde de (Girne Üniversitesi, 2021) ilk ve acil yardım programlarında paramedik eğitimleri yapılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs vatandaşı, Türkiye'den ve diğer dünya ülkelerinden adaya gelmiş birçok sayıda öğrenci belirtilmiş olan bu üniversitelerde paramedik eğitimlerini almaya devam etmektedir. Ülkede verilen paramedik eğitimlerinin tümü iki yıl ve dört dönemden oluşmaktadır. Bölüm içerisinde gerek teorik gerekse pratik dersler mevcuttur. Bu derslerin yanında öğrencilerin gerçekleştirmesi gereken yaz stajı ve/veya klinik/dönem uygulamaları da mevcuttur. Paramedik bölümü öğrencileri 112 acil sağlık hizmetleri istasyonlarında, özel veya devlete ait sağlık kuruluşlarının acil servislerinde staj ve/veya klinik/dönem uygulamalarını gerçekleştirebilmektedirler.

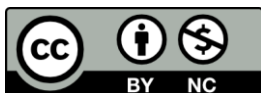
Paramedik eğitimi alan öğrenciler birçok teorik ve pratik dersi alıp, tam donanımlı olarak başarı ile mezun olmalıdır. Öğrenciler birçok ortak, bölüm ve alan dersini iki yılda almaktadır. Öğrencilerin aldıkları üniversite ortak dersleri arasında; Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, İngilizce ve Türk Dili

(genel olarak ilk yıl, her iki dönem) bulunmaktadır. Bu ortak dersler arasında Bilişim Teknolojileri veya Bilgisayar olarak isimlendirilen ders te bulunmaktadır (YDÜ SHMYO, 2021; DAÜ, 2021).

Bölümde mevcut, alan derslerine katkı sağlayan dersler arasında; Temel Anatomi, Tıbbi Farmakoloji, Fizyoloji, Farmakoloji, Meslek Etiği, Akılcı İlaç Kullanımı, Sağlık Hizmetlerinde Kalite, İletişim bulunmaktadır. Paramedik eğitiminin esasını oluşturan dersler arasında ise Acil Sağlık Hizmetleri, Acil Hasta Bakımı, Ambulans Servis Hizmetleri, Acil Yardım Kurtarma Çalışmaları, Resüsitasyon, Sağlık Hizmetleri Yönetimi, İleri Yaşam Desteği Uygulamaları, Travma yer almaktadır. Bu dersler arasında yer alan Acil Hasta Bakımı iki ya da üç, diğer dersler ise bir veya iki dönemde işlenmektedir. Alan derslerinin yanı sıra Beden Eğitim, Yüzme ve Psikoloji gibi dersler de müfredatlarda yer almaktadır (YDÜ SHMYO, 2021; DAÜ, 2021).

Kuzey Kıbrıs'ta paramedik (İlk ve Acil Yardım) programları, genellikle Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bünyesinde yer almaktadır. İki yıl ve dört dönemden oluşan programı başarı ile tamamlayan öğrenciler 'İlk ve Acil Yardım Teknikeri' unvanı ile mezun olmaktadır. Öğrencilerin bölümü başarı ile tamamlamaları için tüm derslerinden geçmeleri ve zorunlu staj ile mesleki uygulamaları yapmak zorundadır. Bölümden mezun olarak öğrenciler ayrı bir sınav ile dört yıllık Hemşirelik, Acil Yardım ve Afet Yönetimi gibi bölümlerde lisans tamamlama eğitimlerine devam edebilmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta İlk ve Acil Yardım bölümünden mezun olan öğrenciler, devletin gerçekleştirdiği yazılı bir sınav ile devlet hastanesine bağlı ve tek merkezden komuta edilen 112 Acil İstasyon veya Sağlık Merkezlerinde çalışabilmektedir. Aynı zamanda ülkede bulunan

özel hastanelerin acil servislerinde çalışabilmektedir. Devlet hastanelerinde paramedik olarak çalışabilmek için özel kadro ve sayısının belirtilmesi ve yazılı bir sınavın gerçekleştirilmesi

gerekmektedir. Belirtilen münhalde, kadro sayısına giren başarılı bireyler, gerçekleştirilen mülakatın ardından çalışmaya başlayabilmektedir.

SONUÇ

Kuzey Kıbrıs, ülkede bulunan üniversite sayısına bakılarak eğitim adası olarak anılabilmektedir. Birçok üniversitede İlk ve Acil

Yardım programlarında paramedik eğitimleri devam etmektedir. Halen daha günümüzde paramedik eğitimi, öğrenci sayısının çoğunlukta olduğu bölümler olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

Balcı, T. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Paramedik Mesleğinin Gelişimi. Journal of ADEM. 1(1), 37-43.

Can, S.Y., Bayar, B.D. (2020). Son Sınıf İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencilerinin Eğitim Düzeyleri ve Yeterlilik Algı Durumlarının Belirlenmesi. CBU-SBED. 7(4), 437-442.

Çelikli, S. (2016). Kuruluşta Bugüne Paramedik Eğitiminde Standardizasyon Çabaları ve Kırılma Noktaları. Hastane Öncesi Dergisi. 1(2), 39-54.

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ). (2021). URL: <https://www.emu.edu.tr/tr/programlar/ilk-ve-acil-yardim-paramedik-on-lisans-programi-turkce/771>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Girne Amerikan Üniversitesi (GAÜ). (2021). URL: <https://www.gau.edu.tr/saglik-meslek-yuksekokulu/ilk-ve-acil-yardim.html>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Girne Üniversitesi. (2021). URL: <https://kyrenia.edu.tr/anasayfa/akademik/meslek-yuksekokullari/saglik-hizmetleri-meslek-yuksekokulu/bolumler/ilk-ve-acil-yardim/>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Göllüce, A., Avan, H., Karsu, F. (2017). Öğrenci Gözüyle Paramedik Mesleği. Hastane Öncesi Dergisi. 2(1), 1-9.

Gündüz, T., Arserim, S.K., Limoncu, M.E., Balcı, Ö. (2018). İlk ve Acil Yardım Teknikerliğinde Eğitimin Değerlendirilmesi. Hastane Öncesi Dergisi. 3(2), 121-129.

Güngör, S., Demirağ, H. (2020). Paramedik Öğrencilerinin Akademik Başarılarını ve Anksiyetelerini Etkileyen Faktörler. IAAOJ Health Sciences. 6(3), 246-259.

Kıbrıs Batı Üniversitesi. (2021). URL: <https://cwu.edu.tr/tr/ilk-ve-acil-yardim/>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ). (2021). URL: <http://www.eul.edu.tr/akademik/yuksekokullar/saglik-hizmetleri-meslek-yuksekokulu/ilk-ve-acil-yardim-turkce/>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Şimşek, P., Günaydın, M., Gündüz, A. (2019). Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri: Türkiye Örneği. GÜSBD. 8(1), 120-127.

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (UKÜ). (2021). URL: <https://www.ciu.edu.tr/page/ilk-ve-acil>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO). (2021). URL: <https://shmyo.neu.edu.tr/akademik/akademik-programlar/>, (Erişim tarihi: 31.01.2021).

Yenal, S., Çelikli, S. (2013). İlk ve Acil Yardım Programı Son Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda ve Ambulans İstasyonlarında Karşılaştıkları Güçlükler. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 1(2), 7-15.

